

כמו „החטיבה הקלה“ במילחמת־קרים. נשלחו הטנקים של גדודי המילואים לתוך „עמק המוות“ בלי שום תיכנון. הכנה והגיון

„זה לא מילחמה!“

להיות קרב אוגדתי. ביום הכיפורים הפכה התופעה קבע ואף הגענו לכך, שבחלק מן הקרבות הטקטיים לקחה חלק יותר מאוגדה אחת.

מבחינת מיקומו של מפקד האוגדה משמע הדברים הללו, שעליו להימצא, בעת ניהול הקרב ולצורכו, בתיך איזור הלחימה, בין היחידות הזרות ובקירבה פיזית לקו הירי, אם לא בו ממש.

את מקומו של ברוך בהתקפה הראשונה על הפירדאן, לדוגמה, ניתן לקבוע בדיוק מוחלט: היה עליו לנוע עם עדיני או בינו ובין גרוד אמיר; ובעת שיצאו הטנקים להסתערות על המערך המצרי, היה ברוך צריך להימצא עימם, אם כי בעורפם; או, לכל היותר, להישאר בעמדות שמהן ניהלו את קרב־האש, קודם להסתערות.

כללי מיקומו המדויק של מפקד טאקטי על עוצבות שריון, בעת קרב־תנועה ובמיוחד במשך התקפה, נקבעו כבר בעת מילחמת־העולם הראשונה: את התקפת הטנקים המשמעותית הראשונה בהיסטוריה, שנערכה על־ידי הבריטים בקמבריי, ב־1917, הוביל מפקד „חיל הטנקים“ בריגדיר אלס, מחצית גופו מחוץ לטנק, ומעליו מתנוסף דגלו השחור. בעת מילחמת־העולם השנייה הגיעה לשיאה אומנות ניהול לוחמה ממוענת ומשוריינת, ואז גם נקבעו אפשר לשתמש בקביעות שמנסח גנרל גרמני (פון־זנגר, ללא תקווה וללא חזק, הוצ' מטרונח), כמשפוט נאמנה את המקובלות הנכונות: „כדי שיוכל לנהל את קרב הטנקים, נע בדרך כלל מפקד האוגדה, בזמן ההתקפה המכרעת, סמוך מאחורי גל הטנקים השני, במקום שלא יעורב ישירות בפעולה עצמה. הטנקים הקדומניים צריכים ללחום בדורקרב מהיר, בטווח קצר ובשדה־ראייה מוגבל, ו(לכן) אין זה המקום לפקח ממנו על כל שדה־הקרב. אולם ממרחק של כמה מאות מטרים מאחוריהם אפשר לעשות זאת. המפקד אמנם חשוף כאן לאש הארטילריה

טרם שננתח ביתר פירוט את הדברים הללו, ראוי שנציין, לשבחו האישי של ברוך, כי לאחר המילחמה, בהודמנות שאינני יודע לאתרה בדיוק — אבל בפומבי, ובנוכחות רבים — קבע ברוך כי שגה בניהול הלחימה ב־8 לחודש. דומני שבכך זכה ונעשה הגנרל הראשון בצה"ל (לפחות של יוסי־הכיפורים) אשר מצא שימוש לתיבה „טעיתי“. אבל מובן שאין ההודאה מקלה משהו מעצם השגיאות ומן ההכרח החיוני לברון כיאות, כחומר ללקחים.

היכן היה ברוך?

מ יקום המפקד בעת קרב (או לקראתו) איננו סוגיה חדשה בהיסטוריה הצבאית, והשאלה נפתרה כבר מזמן. אבל אנו נוסקנו לשוב ולהזכיר את כלליה הראשיים במסגרת הביקורת שנמתחה, במאמר מוקדם, על ניהולו של גונן את המערכה בדרום, שבוצע „מתוך מרחף“

זאת
בנימין עמידרור

ועל סמך מפה ודיווחי־אלחוט. צריך לשוב לעניין קדינלי זה גם בהקשר ניהול הלחימה על־ידי ברוך ולוא רק משום הסיבה, שאם נשפוט לפי התיאורים הרבים והמפורטים של יוסי־הכיפורים, יש לומר כי בדרך כלל אין המפקדים הגבוהים והבינוניים בצה"ל יודעים להתמקם כנדרש: בדרך כלל נמצאו הם במקומות רחוקים מדי, או עורפיים, מכפי שמצויים, „הספר“ וגם ההכרח של תיכנון כל קרב קונקרטי וניהולו (עלי רק להדגיש כי השאלה היא מיקצועית גרידא, ואין לכך כל נגיעה לעניין אומץ־ליבם של המפקדים הנוגעים; לרובם יש בעניין זה הוכחות קודמות, בלתי־מעוררות — אבל גם המפקדים הבריטיים, שניהלו את מילחמת־העולם הראשונה מטירות שבעורף הרחוק היו, רובם, בעלי צלב ויקטוריה).

ניתוקם של מפקדים מן האירועים שאותם היו אמורים לתכנן או לנהל — או שתיכננו וגם ניהלו בפועל — הוא אחד ההסברים העיקריים (אם לא הראשי) לשיגאות שנועשו.

ברוך אמנם לא פקד מתוך בוגר אלא נמצא בשטח ובמקום קידמי — על הדיונות הגבוהות של איזור־הקוד „זרקור“ — ושם גם הופגז, ואחד מקציני החפ"ק נהרג. אבל לצורכי ניהולן המעשי של התקפות עדיני ויגורי, כאילו נמצא במרחק 100 ק"מ מן המקום. מיקומו הנכון של המפקד איננו נוגע כלל לשאלת סיכונו האישי. עליו להימצא באותה נקודה, בה יוכל, בכל זמן נתון ולצורך כל בעיית תיכנון ושליטה המתעוררת, לקבל את מירב המידע — ככל האפשר על־ידי התרשמות בלתי־אמצעית; וממנה יוכל להשפיע באופן אישי וישיר, ככל הניתן, על התפתחות הקרב.

כבר בששת הימים החל הקרב הטאקטי של צה"ל

ב היסטוריה של הצבא הבריטי — ממנו העתיק צה"ל כה הרבה, אבל למד כה מעט — ידועה „הסתערות החטיבה הקלה“ בקרב באלאקלאבה, בעת מילחמת־קרים (1854-6), כסמל הקלאסי של לחימה, שיש בה אומץ רב אבל מעט מיקצועיות או תבונה. שם, עקב צירוף של טעויות וניהול מטומטם, נשלחו 600 פרשים בריטיים להסתער בתוך עמק, אל מול טללות תותחים רוסיים, כאשר משני צידי העמק ניצבו כוחות רוסיים נוספים ושטפוהו באש. מובן שלא נותר הרבה מאותה חטיבה.

התקפה זו לא היתה יחידה במינה, אבל זכתה להתפרסם בעיקר משום שהמשרור טניסון הנציחה בבלאדה, אשר שורותיה, המצוטטות מאד, מספרות (בתרגום הופשי):
לא עליהם לשאול מדוע,
אלא רק לעשות ולמות.
אל תוך עמק המוות רוכבים
שש מאות הפרשים.

(Theirs-not to reason why / Theirs but to do and die; / Into the valley of death, / Rode the six hundred).

נוח לחשוב שרק אצל הגויים ייתכנו כדברים האלה, אבל אין זו אמת: גם תולדות צה"ל אינם נקיים משכמותם. **מכל אלה, אין הראוי להיתכנות „קרב באי לאקלאבה הישראלי“ יותר מאשר ההסתערות הכפולה שערכה אוגדת ברוך לכיוון איזור הפירי דאן, בחזית סיני, ביום היא באוקטובר 1973. אותה הסתערות, אשר רשם כישלונה היה חמור כליכך, שהשפעתו — לרעה — על ניהול המילחמה שלנו הרבה מעבר לתוצאות תיחה המציאותיות ולנזקן האמיתי ואשר את עיקר פרטיהן תיארונו וגם ניתחנו כפקירה הקודמת.**

לא נדייק אם נכנה את אופן תיכנון וביצוע שתי

ניחוקם של מפקדים מן האירועים שאותם היו אמורים לתכנן ולנהל — הוא ההסבר לשגיאות

ההתקפות על הפירדאן, על־ידי ברוך, כ„ניהול שוגג“, מתאים יותר לקבוע, שהיה זה „מחדל של ניהול“, או „אי־ניהול“, אשר נגרם — או התבטא — בכישלון משולש של ברוך: הוא לא ביצע „נהל־קרב“ אלמנטרי; כל משך הקרב נמצא במקום הלא־נכון ולא שלט כלל על הלחימה; ואורח־ההתקפה אשר נקט, או הירשה, היה בלתי־מתאים, בלתי־מתואם ושוגג מבחינה טקטית.

על מפקד האוגדה להימצא — בעת ניהול הקרב — בחוף איזור הלחימה ובקירבת קו הירי

של האוייב, אולם אין הוא נתון... תחת האש הכוללת של התקפת... מובן מאילו שלמיקומו הקדומני של מפקד האוגדה יש גם השפעה פסיכולוגית על הגייסות. הוא יכול לצפות באנשיו ולוודא שפקודותיו מתבצעות במהירות — ולזאת יש חשיבות מכרעת... ומעל לכל, יש (שם) למפקד האוגדה מגע, שאי־אפשר לוותר עליו, עם אלה הנושאים בעומס הקרב — (הם) מפקדי הגדודים...